

รูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา Form of Geopolitics in Old Town, Songkhla Province

พระครูโฆสิตวัณณานุกูล, กันตภณ หนูทองแก้ว, สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร
Phrakrukosiwattananukul, Kuntaphon Nuthongkaew,
Supreecha Chamnanphuttiophon

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Faculty of Political sciences, Mahamakut Buddhist University
Corresponding Author, E-mai: kantaphon.nuthongkaew55@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา 2) วิเคราะห์การจัดการการปกครองในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และ 3) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิรัฐศาสตร์การเมืองการปกครองในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา บทความวิจัยในครั้งนี้ เป็นบทความวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 25 รูป/คน และจัดเวทีเสวนากลุ่ม จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีประวัติมายาวนานกว่า 200 ปี อดีตถือเป็นชุมชนสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งค้าขายทางเรือที่มีความรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก เป็นศูนย์กลางของความเจริญทั้งหลาย ด้วยเป็นเมืองที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล ทำให้การค้าขายทางเรื่อนั้นรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก อีกทั้งเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมนับตั้งแต่ก่อตั้งเมืองขึ้น โดยมีชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัย 3 กลุ่ม คือ ชาวจีน ชาวไทย ชาวมลายู ด้วยความหลากหลายทำให้ชุมชนมีสถาปัตยกรรมหลากหลายที่ยังคงมีให้เห็นในปัจจุบัน อาทิ ตึก อาคาร แบบจีนหรือแบบชิโนโปรตุเกส

2. การจัดการปกครองในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ 1) ยุคชิงช้า การปกครองในยุคนี้เป็นการปกครองโดยระบบกษัตริย์ ซึ่งมี โต๊ะ โมกุล พ่อค้าชาว ขวา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นกษัตริย์องค์แรก 2) ยุคแหลมสน การปกครองเป็นแบบเจ้าเมือง โดยมี เหยียง แซ่เฮา ชาวจีน ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมือง และยังเป็นต้นสกุล ณ สงขลา ทำการปกครองจนถึง 8 รุ่น 3) ยุคบ่อหย่าง เนื่องจากที่เดิมนั้นเกิดการขาดแคลนนํ้าอย่างหนัก จึงมีการย้ายที่อยู่มาที่บริเวณตำบลบ่อหย่าง (ปัจจุบัน) มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองหลายครั้ง ได้แก่ พ.ศ. 2379 มีพระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าเมือง ต่อมา พ.ศ. 2439 มีการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองจากเจ้าเมือง เป็นตำแหน่งผู้ว่าราชการแทน โดยมีพระยาวิเชียรคีรี (ชม ณ สงขลา) ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด และให้เมืองสงขลาขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของ

มณฑลนครศรีธรรมราช ต่อจากนั้นใน พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เมืองสงขลา มีฐานะเป็น “จังหวัดสงขลา” ของประเทศไทย

3. การนำเสนอรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผ่านรูปแบบที่ เรียกว่า LSCK Model กล่าวคือ L (Leadership) หมายถึง ภาวะผู้นำ S (Sovereignty) หมายถึง ความสมดุลอำนาจทางการเมือง C (Civil) หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตพลเมือง และ K (Knowledge and Budget) หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณ

คำสำคัญ: การปกครอง, ภาวะผู้นำ, ภูมิรัฐศาสตร์

Abstract

The purpose of this research were: 1) to analyze the geopolitical conditions in the old town, Songkhla Province, 2) to analyze administrative management in the old town, Songkhla Province, and 3) to create knowledge about geopolitics, politics, and governance in the old town, Songkhla Province, this research. It is a qualitative research by collecting information through documents, In-depth interviews with 25 scholars and a focus group discussion stage. From 10 experts. Research tools include interviews and data analysis using descriptive methods.

The research result found that:

1. The geopolitical situation in the old town of Songkhla Province has a history of more than 200 years. In the past it was considered a very important community. Because it is a very prosperous place for maritime trade. It is the center of all prosperity. Because it is a town whose borders are connected to the sea. This made maritime trade very prosperous. It has also been a multicultural community since the town was founded. There were 3 groups of villagers who came to live here: Chinese, Thai, Malaysia. Due to the diversity, the community has a variety of architecture that can still be seen today, such as buildings in the Chinese style or the Sino-Portuguese style.

2. Administrative management in the old town of Songkhla Province is divided into 3 periods: 1) Singra period. Governance in this era was ruled by a monarchy system, which included Toh Mughal, a Javanese merchant, Indonesia. He was the first king. 2) Laem Son era, the government was in the form of governor, with Yang Sae Hao, a Chinese person, appointed as governor. He is also the ancestor of the Na Songkhla family, ruling for 8 generations.

3) Bor Yang era, because there was a severe water shortage in the original place. Therefore, the address was moved to the area of Bor Yang Subdistrict (present). There were many administrative changes, including in 1836, Phraya Wichian Khiri (Thian Seng) held the position of governor, later in B.E.1896. There was a change of ruler from the governor. It is the position of governor instead. with Phraya Wichian Khiri (Chom Na Songkhla) holding the position of provincial governor. and that the city of Songkhla was part of Nakhon Si Thammarat Province. Subsequently, in 1932, there was a change to make the city of Songkhla have the status of "Songkhla Province" of Thailand.

3. The presentation of a study of political geography in the old town of Songkhla province as basically throughout LSCK Model That is, L (Leadership), S (Sovereignty), C (Civil) and K (Knowledge and Budget).

Keywords: Governance, Leadership, Geopolitics

1. บทนำ

สงขลา เป็นเมืองท่าที่สำคัญเมืองหนึ่ง ตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลตะวันตกของอ่าวไทย ปรากฏเป็นครั้งแรกในบันทึกของพ่อค้าและนักเดินเรือชาวอาหรับ-เปอร์เซีย ระหว่างปี พ.ศ. 1993-2093 ในนามของเมืองซิงกูร์ หรือ ซิงกอร่า แต่ในหนังสือประวัติศาสตร์ธรรมชาติและเมืองแห่งราชอาณาจักรสยามของนายกิโยลาส แชรแวส เรียกชื่อเมืองสงขลาว่า “เมืองสิงขร” จึงมีการสันนิษฐานว่า คำว่า สงขลา เพี้ยนมาจากชื่อ “สิงหลา” (อ่านว่า สิง-หะ-ลา) หรือ สิงขร แปลว่าเมืองสิง เหตุผลที่สงขลา มีชื่อว่า สิงหลา สืบเนื่องมาจากพ่อค้าชาวเปอร์เซีย อินเดีย แล่นเรือมาค้าขายได้เห็นเกาะหนู เกาะแมว แต่เมื่อมองแต่ไกลจะเห็นเป็นรูปสิงห์สองตัว หมอบเฝ้าปากทางเข้าเมืองสงขลา จึงเรียกเมืองนี้ว่า สิงหลา ส่วนคนไทยเรียกว่า เมืองสทิง เมื่อมลายูเข้ามาติดต่อค้าขายกับเมืองสทิง ก็เรียกว่าเมือง สิงหลา แต่ออกเสียงเพี้ยนเป็น “เซ็งคอร่า” เมื่อฝรั่งเข้ามาค้าขาย เรียกว่าเซ็งคอร่าตามมลายู แต่เสียงเพี้ยนเป็นสำเนียงฝรั่ง คือ ซิงกอร่า (Singora) ไทยเรียกตามเสียงมลายูและฝรั่งแต่เสียงเพี้ยนเป็นสงขลา อีกเหตุผลหนึ่งอ้างว่า สงขลาเพี้ยนมาจาก “สิงขร” แปลว่า ภูเขา โดยอ้างว่าเมืองสงขลาตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาแดง (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา, 2564)

ต่อมาได้มีการพระราชทานนามเจ้าเมืองสงขลาว่า “วิเชียรคีรี” ซึ่งความหมายสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชวินิจฉัยไว้ว่า “สงขลา” เดิมชื่อ “สิงหนคร” (อ่านว่า สิง - หะ - นะ - คะ - ระ) เสียงสระอะอยู่ท้าย มลายูไม่ชอบจึงเปลี่ยนเป็นสระอา และชาวมลายูพูดลิ้นเร็วเร็ว ตัดหะ และ นะ ออก คงเหลือ สิง - คะ - ระ แต่ออกเสียงเป็น ซิงคะรา หรือ ซิงโครา จนมีการเรียกเป็น “สิงกอร่า”

นอกจากนี้เมืองสงขลาเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลและอุปราชภาคใต้ จนสิ้นสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นถึงปี พ.ศ. 2475 ได้ยุบมณฑลและภาคเปลี่ยนเป็นจังหวัด สงขลาจึงเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้จนถึงปัจจุบัน (กลุ่มงานสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสงขลา, 2554: 1)

ก่อนการก่อตั้งเมืองสงขลาบ่อภายในปัจจุบัน เมืองสงขลาเดิมมีที่ตั้งในบริเวณ “หัวเขาแดง” และมีชาวมุสลิมเป็นผู้ปกครอง ทั้งยังเป็นศูนย์กลางการค้าในระดับนานาชาติ อันนำมาสู่ความเจริญรุ่งเรืองของเมืองในระดับที่สามารถผลิตสกุลเงิน “ซิงกอร่า” ของตนเองได้ ต่อมาภายหลังอยุธยาได้ส่งกองทัพมาเพื่อปราบปรามเมืองสงขลา ซึ่งขณะนั้นถือเป็นรัฐอิสระ จนกระทั่งเมืองสงขลาแตก แต่นั่นมาเมืองสงขลาหัวเขาแดงจึงหมดบทบาททางการปกครอง ภายหลังชาวสงขลาได้ย้ายถิ่นฐานอีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองเป็นชาวจีน และเนื่องจากความหลากหลายทางชาติ เผ่าพันธุ์ของชาวสงขลาทำให้มีลักษณะทาง สถาปัตยกรรมแบบไทย จีน และอิสลาม (รังสี รัตนปราการ, จเร สุวรรณชาติ และสืบสกุล ศรีสุข, 2560)

เขตเมืองเก่าของจังหวัดสงขลา เป็นที่รู้จักกันในนาม “สงขลาบ่อภายใน” เป็นเมืองที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์อันโดดเด่น เนื่องจากมีทะเลขนานเมืองถึง 2 ด้าน ประกอบด้วย ทะเลสาบ สงขลาทางทิศใต้ และทะเลอ่าวไทยทางทิศตะวันออกของเมือง และเมื่อประกอบกับภาพเมือง ที่มีแนวเขาล้อมรอบอยู่ทำให้เมืองสงขลาที่มีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นกว่าเมืองอื่น นอกจากนี้เมืองสงขลาเคยเป็นเมืองท่าที่สำคัญ เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าในพื้นที่ภาคใต้ ของประเทศไทย ซึ่งสาเหตุสำคัญดังกล่าวทำให้พ่อค้าจากนานาประเทศให้ความสนใจเข้ามา ค้าขาย และตั้งถิ่นฐาน ณ เมืองสงขลาบ่อภายในมา ก่อนที่เส้นทางการเดินทางจากทางบก จะกลายเป็นเส้นทางหลักสำหรับการคมนาคมขนส่ง (คณะกรรมการชุมชนย่านเมืองเก่า เทศบาลนครสงขลา, 2564: 1)

จากข้างต้นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขต เมืองเก่า จังหวัดสงขลา ด้วยที่ว่าเมืองสงขลาเป็นเมืองที่มีการพัฒนาการในหลาย ๆ ด้าน และเกิดโครงการเพื่อพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภค และ สาธารณูปการ ซึ่งผลจากการพัฒนาของเมืองทำให้เกิดการสร้างอาคารใหม่ ๆ แทนที่อาคาร รูปแบบเก่า การรื้ออาคารทางประวัติศาสตร์ลงเพื่อการขยายพื้นที่ผิวทางจราจร นอกจากนี้ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองบางแห่งยังรายล้อมไปด้วยชุมชนแออัดหรืออาคาร พาณิชยกรรมใหม่ ซึ่งสาเหตุจากการขยายตัวของเมือง ยิ่งไปกว่านั้นการขยายตัวของ อุตสาหกรรมการประมงในเมืองสงขลา ทำให้เกิดการว่าจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามา ซึ่งกลุ่มนี้ ได้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาทางมลภาวะในพื้นที่ และยังทำให้สภาพทางภูมิทัศน์ของ

เมืองเสียมโถมเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ บริหารจัดการการเมือง การปกครอง และสร้างองค์ความรู้ภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
2. เพื่อวิเคราะห์การจัดการการปกครองในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
3. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์การเมืองการปกครองในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับ “รูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา” เป็นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง สืบหาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือ บทความ งานเขียนหอสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงสื่อสารสนเทศ โดยเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) แบบเจาะจงบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ได้แก่ ข้าราชการประจำ นักการเมืองในพื้นที่ นักวิชาการด้านการปกครอง ประชาชนในพื้นที่จำนวน 25 คน และการเสวนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ นักการเมืองในพื้นที่ (สมาชิกผู้แทนราษฎรในพื้นที่), ข้าราชการในพื้นที่ ปราชญ์ผู้ทรงความรู้ นักวิชาการศาสนา คณาจารย์ นักวิชาการ จำนวน 10 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์เป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (In-depth informal interview) ผ่านการตรวจสอบโดยที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาภูมิรัฐศาสตร์ใน
เขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา

3.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการพูดคุย ซักถามและจดบันทึก
พร้อมบันทึกเสียงการสนทนา หลังจากนั้นก็ดำเนินการเรียบเรียงและนำเสนอการบูรณาการ
องค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา”

3.5 การเสวนากลุ่ม

เป็นลักษณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยกำหนดประเด็นตาม
วัตถุประสงค์ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลบทสัมภาษณ์มาเขียนเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) และ
การสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยนำเสนอผลงานการวิจัย
ตามลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการบรรยายในรูปแบบเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์และเนื้อหา
หลังจากนั้นก็ดำเนินการเรียบเรียงและนำเสนอการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบ
ภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา”

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา” พบว่า

4.1 สภาพทั่วไปภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่เก่าแก่
อายุมากกว่า 200 ปี มีหลักฐานที่ปรากฏให้เห็นถึงความรุ่งเรืองในอดีต ได้แก่ อาคาร
บ้านเรือน สถาปัตยกรรม ร่องรอยทางวัฒนธรรม และประเพณีที่ได้รับสืบทอดมา ปัจจุบัน
เขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา ตำบลบ่อยาง
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ครอบคลุมพื้นที่ถนนนครนอก ถนนนครใน ถนนนางงาม
มีพื้นที่โดยประมาณ 141,626.40 ตารางเมตร มีประชากร 2,532 คน แบ่งเป็นชาย 1,162 คน
และหญิง 1,370 คน ประกอบด้วย 1,280 ครัวเรือน ในปัจจุบันสามารถสัมผัสกลิ่นอายของ
ประวัติศาสตร์และความเป็นพหุวัฒนธรรมในอดีตที่มีเจริญรุ่งเรืองผ่านร่องรอยที่ปรากฏใน
อาคาร บ้านเรือน สถาปัตยกรรม ที่มีเอกลักษณ์ตามชนชาติที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน และประกอบ
อาชีพในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ดังนั้น จึงควรเป็นอย่างยิ่งในการอนุรักษ์ความเป็น
เอกลักษณ์ของเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ไว้ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งวัฒนธรรมด้าน
เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองในอดีตของจังหวัดสงขลาได้เป็นอย่างดี

4.2 การจัดการปกครองในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เป็นเมืองที่มีประวัติมา
ยาวนานกว่า 200 ปี เปรียบเสมือนศูนย์กลางในการค้าขาย มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา

ชนชั้น เข้ามาตั้งถิ่นฐานหรือเข้ามาประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นชาวจีน ชาวขวา ชาวอาหรับ ชาวมลายู เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ทิ้งร่องรอยไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้เห็นจากอาคาร บ้านเรือน วัฒนธรรม ประเพณี ก็เป็นสิ่งบ่งบอกว่าเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ในอดีตมีความรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ในส่วนของการจัดการปกครองนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค คือ ยุคชิงกรำ การปกครองในยุคนี้เป็นการปกครองโดยระบบกษัตริย์ ซึ่งมี โต๊ะ โมกุล พ่อค้าชาวขวา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นกษัตริย์องค์แรก ยุคแหลมสน การปกครองเป็นแบบเจ้าเมือง โดยมี เหยียง แซ่เฮา ชาวจีน ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมือง และยังเป็นต้นสกุล ณ สงขลา ทำการปกครอง จนถึง 8 รุ่น ยุคบ่อয়ง เนื่องจากที่เดิมนั้นเกิดการขาดแคลนน้ำอย่างหนัก จึงมีการย้ายที่อยู่มาที่บริเวณตำบลบ่อয়ง (ปัจจุบัน) มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองหลายครั้ง ได้แก่ พ.ศ. 2379 มีพระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าเมือง ต่อมา พ.ศ. 2439 มีการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองจากเจ้าเมือง เป็นตำแหน่งผู้ว่าราชการแทน โดยมีพระยาวิเชียรคีรี (ชม ณ สงขลา) ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด และให้เมืองสงขลานั้นเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลนครศรีธรรมราช ต่อจากนั้นใน พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เมืองสงขลา มีฐานะเป็น “จังหวัดสงขลา” ของประเทศไทย ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลานั้น ประกอบด้วย 1) การย้ายถิ่นฐานของผู้คน สืบเนื่องมาช่วงที่คนจีนในสงขลา เริ่มมีฐานะร่ำรวยขึ้น จึงมีค่านิยมส่งลูกหลานให้เรียนสูง โดยมักจะส่งไปที่ปิ้งหรือ กรุงเทพมหานคร เพราะมีสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก เมื่อลูกหลานชาวจีนเหล่านั้น จบการศึกษา จึงมักทำงานต่อในต่างประเทศหรือกรุงเทพมหานคร โดยไม่กลับไปใช้ชีวิตในถิ่นเดิม และบางส่วนได้ย้ายถิ่นฐานตามลูกหลานไปด้วย 2) การสร้างทางรถไฟที่หาดใหญ่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการส่งสินค้าจากทางทะเลเป็นทางบก ผู้ทำการค้าส่วนใหญ่เริ่มย้ายไปอยู่ที่หาดใหญ่และที่อื่น ๆ มากขึ้น ทำให้การค้าในเมืองเก่าค่อย ๆ ชบเซาลงไป 3) การเปลี่ยนแปลงจากย่านธุรกิจไปสู่การประมง มีเรือประมงมาจอดกว่า 500 ลำ มีการขนส่งด้วยรถบรรทุกทุกขนาดใหญ่ ขนสินค้าเข้า - ออกทุกวัน เริ่มมีการสร้างสถานที่พำนักของประชากรที่เข้ามาทำงาน และเริ่มมีสถานบันเทิงให้บริการ รวมถึงการขายบริการของแรงงานต่างชาติ จนเกิดปัญหาด้านขยะ อาชญากรรม และปัญหาโรคติดต่อ และ 4) จากการย้ายออกของผู้คนที่อยู่เดิมในพื้นที่ ประกอบกับความเชื่อของชาวจีนผู้ที่ประสบความสำเร็จนั้นจะไม่ขายที่ดินหรือที่อยู่อาศัยให้กับผู้อื่น ตามความเชื่อถือว่าเป็นการลบลู่บรรพบุรุษ ทำให้บ้านเก่าหลายหลังแปรสภาพเป็นบ้านเช่า ที่เก็บของ บ้างก็ปิดไว้ บ้างก็เปลี่ยนผู้เช่าบ่อยครั้ง จึงกลายเป็นบ้านเสื่อมโทรมและไม่คุ้มค่าในการซ่อมแซม จึงปล่อยร้างไว้ ทำให้มีลักษณะคล้ายกับบ้านร้างนั่นเอง จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการปกครอง มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยมีการดำเนินไปอย่างไม่มีหยุดหย่อน มีการจัดความสัมพันธ์ในการปกครอง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

4.3 การบูรณาการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านอาณาเขตหรือดินแดน พบว่า ตามความหมายอาณาเขตหรือดินแดนนั้น หมายถึง พื้นดิน น้ำนํ้า อาณาเขตในท้องทะเล น้ำนํ้า บริเวณใต้พื้นดิน พื้นน้ำ และพื้นทะเล ส่วนอาณาเขตในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ในอดีตนั้นไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตอย่างเป็นทางการ แต่อาศัยการกำหนดขอบเขตหรือแบ่งขอบเขตด้วยทะเล ภูเขา นั้นเอง 2) ด้านพลเมือง พบว่า คำว่า “พลเมือง” นั้นหมายถึงพลเมืองที่อาศัยอยู่อย่างมั่นคง มีแหล่งทำมาหากินดำรงชีวิตอยู่ภายในขอบเขตดินแดนที่แน่นอน แต่ในทางตรงกันข้ามหากประชาชนใดที่ไม่มีดินแดนต้องเร่ร่อนพเนจรก็ไม่อาจถือเป็นรัฐได้ ในส่วนของเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ถ้ายึดตามความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ก็กล่าวได้ว่าเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา นั้นเป็นเมืองที่พลเมืองหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี หรือที่เรียกว่า “สังคมพหุวัฒนธรรม” นั้นเอง 3) ด้านรัฐบาล พบว่า รัฐบาลนั้นคือ องค์กรที่ทำหน้าที่ปกครองและบริหารภายในประเทศ โดยกำหนดนโยบายนำไปปฏิบัติ จัดระเบียบทางสังคม และดำเนินการทุกอย่างเพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ รัฐบาลจึงเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองรัฐ หากเปรียบเทียบการปกครองในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลาในรัฐบาลในสมัยนั้นก็คือ เจ้าเมือง ซึ่งผู้ปกครองไพร่ฟ้า มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชน เมื่อมีผู้กระทำความผิดสามารถลงโทษได้ และ 4) ด้านอำนาจอธิปไตย พบว่า คำว่า “อำนาจอธิปไตย” หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มีเพียงหนึ่งเดียวไม่สามารถแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ได้ เป็นอำนาจเหนืออำนาจอื่นใด หากเปรียบเทียบอำนาจอธิปไตยในการปกครองเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ในอดีตนั้น ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยก็คือผู้มีอำนาจสูงสุดผู้ปกครอง คือ กษัตริย์ นั้นเอง

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญและน่าสนใจมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 สภาพภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มีประวัติมายาวนานกว่า 200 ปี อดีตถือเป็นชุมชนสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งค้าขายทางเรือที่มีความรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก เป็นศูนย์กลางของความเจริญทั้งหลาย ด้วยเป็นเมืองที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล ทำให้การค้าขายทางเรื่อนั้นรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก อีกทั้งเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรม นับตั้งแต่ก่อตั้งเมืองขึ้น โดยมีชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัย 3 กลุ่ม คือ ชาวจีน ชาวไทย ชาวมลายู ด้วยความหลากหลายทำให้ชุมชนมีสถาปัตยกรรมหลากหลายที่ยังคงมีให้เห็นในปัจจุบัน อาทิ ตึก อาคาร แบบจีนหรือแบบชิโนโปรตุเกส มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ อิติพงษ์ มีทอง และคณะ (2563: 2641) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิรัฐศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยาต่อบนนโยบายการค้า” พบว่า สภาพทางภูมิศาสตร์ของอาณาจักรอยุธยา นั้น อาศัย

สภาพลักษณะตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น และมีการสร้างภูมิศาสตร์เพิ่มเติม โดยการขุดคลองเพื่อประโยชน์ในทางการค้า ซึ่งภูมิรัฐศาสตร์ดังกล่าวกำหนดให้กรุงศรีอยุธยา มีนโยบายที่จะมุ่งเน้นทำการค้าระหว่างรัฐ และมีการควบคุมการค้าโดยรัฐ และจากการค้านั้น ได้สนับสนุนให้กรุงศรีอยุธยาให้มีความมั่งคั่ง กล่าวโดยสรุปอยุธยาใช้ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เพื่อการสนับสนุนภูมิรัฐศาสตร์ของตน เนื่องจากมีข้อได้เปรียบในการเป็นจุดกึ่งกลางระหว่าง เส้นทางทางการค้าระหว่างกรุงศรีอยุธยากับอาณาจักรต่าง ๆ

5.2 การจัดการปกครองในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา มี 3 ยุค คือ ยุคชิงช้า การปกครองในยุคนี้เป็นการปกครองโดยระบบกษัตริย์ ซึ่งมี โต๊ะ โมกุล พ่อค้าชาวชาวประเทศอินโดนีเซีย เป็นกษัตริย์องค์แรก ยุคแหลมสน การปกครองเป็นแบบเจ้าเมือง โดยมีเหยี่ยง แซ่เฮา ชาวจีน ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมือง และยังเป็นต้นสกุล ณ สงขลา ทำการปกครองจนถึง 8 รุ่น ยุคบ่อয়ง เนื่องจากที่เดิมนั้นเกิดการขาดแคลนน้ำอย่างหนัก จึงมีการย้ายที่อยู่มาที่บริเวณตำบลบ่อয়ง (ปัจจุบัน) มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองหลายครั้ง ได้แก่ พ.ศ. 2379 มีพระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าเมือง ต่อมา พ.ศ. 2439 มีการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองจากเจ้าเมือง เป็นตำแหน่งผู้ว่าราชการแทน โดยมีพระยาวิเชียรคีรี (ชม ณ สงขลา) ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด และให้เมืองสงขลาเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลนครศรีธรรมราช ต่อจากนั้นใน พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เมืองสงขลา มีฐานะเป็น “จังหวัดสงขลา” ของประเทศไทย ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา นั้น ประกอบด้วย 1) การย้ายถิ่นฐานของผู้คน สืบเนื่องมาจากช่วงที่คนจีนในสงขลา เริ่มมีฐานะร่ำรวยขึ้น จึงมีค่านิยมส่งลูกหลานให้เรียนสูง โดยมักจะส่งไปที่ป็นังหรือกรุงเทพมหานคร เพราะมีสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก เมื่อลูกหลานชาวจีนเหล่านั้นจบการศึกษา จึงมักทำงานต่อในต่างประเทศหรือกรุงเทพมหานคร โดยไม่กลับไปใช้ชีวิตในถิ่นเดิม และบางส่วนได้ย้ายถิ่นฐานตามลูกหลานไปด้วย 2) การสร้างทางรถไฟที่หาดใหญ่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการส่งสินค้าจากทางทะเลเป็นทางบก ผู้ทำการค้าส่วนใหญ่เริ่มย้ายไปอยู่ที่หาดใหญ่และที่อื่น ๆ มากขึ้น ทำให้การค้าในเมืองเก่าค่อย ๆ ชะงักไป 3) การเปลี่ยนแปลงจากย่านธุรกิจไปสู่การประมง มีเรือประมงมาจอดกว่า 500 ลำ มีการขนส่งด้วยรถบรรทุกขนาดใหญ่ ขนสินค้าเข้า - ออกทุกวัน เริ่มมีการสร้างสถานที่พำนักของประชากรที่เข้ามาทำงาน และเริ่มมีสถานบันเทิงให้บริการ รวมถึงการขายบริการของแรงงานต่างชาติ จนเกิดปัญหาด้านขยะ อาชญากรรม และปัญหาโรคติดต่อ และ 4) จากการย้ายออกของผู้คนที่อยู่เดิมในพื้นที่ ประกอบกับความเชื่อของชาวจีนผู้ที่ประสบความสำเร็จนั้นจะไม่ขายที่ดินหรือที่อยู่อาศัยให้กับผู้อื่น ตามความเชื่อถือว่าเป็นการลบหลู่บรรพบุรุษ ทำให้บ้านเก่าหลายหลังแปรสภาพเป็นบ้านเช่า ที่เก็บของ บ้างก็ปิดไว้ บ้างก็เปลี่ยนผู้เช่าบ่อยครั้ง กลายเป็นบ้านเสื่อมโทรมและไม่คุ้มค่าในการซ่อมแซม จึงปล่อยร้างไว้ ทำให้มีลักษณะคล้ายกับบ้านร้างนั่นเอง จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการปกครอง มีการเปลี่ยนแปลง

ไปตามยุคสมัยมีการดำเนินไปอย่างไม่มีหยุดหย่อน มีการจัดความสัมพันธ์ในการปกครอง เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ไพฑูรย์ มีกุล (2563: 275) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเป็นมาของการเมืองการปกครองไทย” พบว่า ความเป็นมาของการเมืองการปกครองไทยในอดีต ในทางทฤษฎีนั้นพระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสูงสุดทางการเมืองการปกครอง เริ่มจากการปกครองแบบพ่อปกครองลูกตามคติความเชื่อพื้นเมืองไทยดั้งเดิม และแบบธรรมราชาทรงยึดคติทางพระพุทธศาสนาในเรื่องมหาสมมตราช หรือ ธรรมราชาตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและคติเทวราชาในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ในลักษณะผสมผสาน พระมหากษัตริย์ทรงตั้งตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีฝ่ายสมุหนายก บังคับบัญชาฝ่ายพลเรือนทั่วไป อัครมหาเสนาบดีฝ่ายสมุหพระกลาโหมบังคับบัญชาฝ่ายทหารทั่วไป และมีกรมจตุสดมภ์ คือ นครบาล (เวียง) ธรรมาธิกรณ์ (วัง) โกษาธิบดี (คลัง) เกษตราธิการ (นา) บังคับบัญชาในราชธานี ส่วนการปกครองหัวเมืองนั้นได้แบ่งเป็นหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองประเทศราช ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-3) บทบาทของกรมท่ามีความสำคัญในการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น จึงมีความสำคัญเท่ากับฝ่ายพลเรือนซึ่งบังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายเหนือและสมุหกลาโหมบังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายใต้ เมื่อมีการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ใน พ.ศ. 2435 พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แบ่งราชการส่วนกลางออกเป็น 12 กระทรวง การปกครองส่วนภูมิภาคเรียกว่าการปกครองแบบเทศาภิบาล และการปกครองส่วนท้องถิ่นเรียกว่าสุขาภิบาล การปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินเกิดขึ้นในทุก ๆ ด้านตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาส่งผลให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าสู่ความทันสมัย เป็นรัฐชาติสมัยใหม่ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยมีคณะราษฎรเข้ายึดอำนาจการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2475 อย่างไรก็ตาม การบริหารประเทศของรัฐบาลหลัง พ.ศ. 2475 ได้เกิดความขัดแย้งระหว่างคณะราษฎรกับฝ่ายรัฐบาล จนหัวหน้าฝ่ายทหารเข้ายึดอำนาจใน พ.ศ. 2476 เป็นครั้งแรก ความขัดแย้งทางการเมืองและปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดการรัฐประหารถึง 22 ครั้ง และครั้งล่าสุดคือ รัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ซึ่งเกิดจากกลุ่มทุนและนักการเมืองที่มีฐานอำนาจและการเงินมหาศาล จนส่งผลกระทบให้เกิดวิกฤตในสังคมไทยในปัจจุบัน

5.3 หลักธรรม แนวคิด ทฤษฎีและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการปกครองในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา พบว่า ย่านเมืองเก่าสงขลานั้น เป็นเมืองที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทางเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม นอกจากการใช้กฎหมายเพื่อจัดระเบียบให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขแล้วนั้น ควรต้องมีการนำหลักธรรมมาบูรณาการร่วมด้วย เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ และทำให้ผู้คนอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียน หรือสร้างความเดือดร้อนต่อกัน การบูรณาการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัด

สงขลา พบว่า อาณาเขตหรือดินแดน, พลเมือง, รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย คือองค์ประกอบที่สำคัญของรัฐ ซึ่งการจะเป็นรัฐได้นั้นต้องมีอาณาเขตหรือดินแดนที่มีขอบเขตชัดเจนมั่นคง พลเมืองคือผู้ได้รับการรับรองจากภาครัฐนั้น ซึ่งมีสิทธิต่าง ๆ ภายในรัฐ รัฐบาล คือ องค์การหนึ่งที่ประชาชนหรือพลเมืองใช้สิทธิเลือกตั้งขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี และอำนาจอธิปไตย คือ อำนาจอิสระ อำนาจอธิปไตยนี้ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของความเป็นรัฐ เพราะการจะเป็นรัฐได้นั้น นอกจากต้องประกอบด้วย อาณาเขต ประชากร และรัฐบาลแล้ว ย่อมต้องมีอำนาจอธิปไตยด้วย กล่าวคือ ประเทศนั้นต้องเป็นประเทศที่สามารถมีอำนาจอิสระ (อำนาจอธิปไตย) ในการปกครองตนเอง จึงจะสามารถเรียกว่า "รัฐ" ได้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุเทศธรรมสาทิศ (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองสงฆ์ จังหวัดอุทัยธานี” พบว่า 1) หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีหลักสัปติธรรม 7 ดังนี้ (1) หลักธัมมัญญา คือ การนำหลักการรู้จักเหตุรู้ความจริงการนำหลักการรู้จักเหตุรู้ความจริง รู้หลักการแห่งเหตุผล การนำหลักรู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ (2) หลักอรรถัญญา คือ รู้จักผล การนำหลักความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำตามหลักการปกครองนั้น ๆ (3) หลักอรรถัญญา คือ การรู้จักตน การนำหลัก ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำตามหลักการปกครองนั้น ๆ (4) หลักมัตตัญญา คือ รู้จักประมาณ การนำหลักความรู้จักความพอดีในการใช้สอยปัจจัย 4 (5) หลักกาลัญญา คือ รู้จักกาลเวลา การนำหลักกาลเวลาอันเหมาะสม จะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสมกับการดำเนินงาน สถานการณ์ในเวลานั้น ๆ (6) หลักปริสัญญญา คือ รู้จักชุมชน การนำหลักกริยาที่จะประพุดต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะทำเนกิจการในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ (7) หลักบุคคลปโรปรัญญา คือ รู้จักบุคคล การนำหลักความรู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอัยาศัย และใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงาน 2) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ด้วยสัปติธรรม 7 พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการด้วยหลักสัปติธรรมแต่ละด้านดังนี้ (1) ด้านการบริหาร คือ การบริหารจัดการต้องอาศัยวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาช่วยในบริหารงาน การนำแนวคิด เกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหาร เป็นการสนับสนุนให้การบริหารงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (2) ด้านการจัดการความเสี่ยง คือ การวางแผนที่ดี วางนโยบาย ปฏิบัติตามอย่างชัดเจน ติดตามประเมินผล ดูแลตน บริหารคน บริหารเวลา เป็นการลดความเสี่ยงได้ในอนาคตได้ (3) ด้านผู้นำความรู้ คือ การศึกษา ฝึกฝน อบรม เรียนรู้ สั่งสอน ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง (4) ด้านประสานงาน คือ การประสานงาน ติดต่อ สื่อสาร ควบคุม รับฟัง ยอมรับ ช่วยเหลือ (5) ด้านการเปลี่ยนแปลง คือการเป็นพระสังฆาธิการผู้นำคณะสงฆ์ต้อง

เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นคนกล้าเปิดเผย เป็นคนที่เชื่อมั่นในคนอื่น ใช้คุณค่าเป็นแรงผลักดัน เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถที่จะเผชิญกับความสลับซับซ้อน และเป็นผู้มองการณ์ไกล (6) ด้านนักพูด คือ ฝึกฝนเรียนรู้ที่จะพูดสื่อสาร พูดจริง พูดมีเหตุมีผล พูดเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม พูดเพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย (7) ด้านเป็นแบบอย่าง คือ การเป็นแบบอย่างในด้านการปกครองการบริหารที่ประกอบไปด้วย เป็นผู้มีความคิด มีหลักปฏิบัติ มีความรู้เป็นแบบอย่าง มีความสามารถให้เห็น มีการทำให้ดู มีการอยู่ให้เห็น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารองค์กรหรือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการบริหารชุมชน ควรทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสภาพภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจศึกษาเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา
2. ผู้บริหารองค์กรหรือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการบริหารชุมชนจัดทำเอกสาร สื่อสารสนเทศ รวมถึงสื่อโซเชียล เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความน่าสนใจของเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลาให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ
3. ผู้บริหารองค์กรหรือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการบริหารชุมชนควรมีการจัดทำแคมเปญเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวสมัยเก่า กระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาพักในพื้นที่ และมีกิจกรรมให้ร่วมสนุกได้
4. ผู้บริหารองค์กรหรือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการบริหารชุมชนจัดทำพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักศึกษา นักท่องเที่ยว ผู้สนใจ ให้ทราบถึงความเป็นมาของเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ว่ามีความสำคัญอย่างไร
5. ผู้บริหารองค์กรหรือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการบริหารชุมชน ประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมกันดูแล อนุรักษ์พื้นที่ไว้ ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เหมาะแก่การมาท่องเที่ยวและเรียนรู้

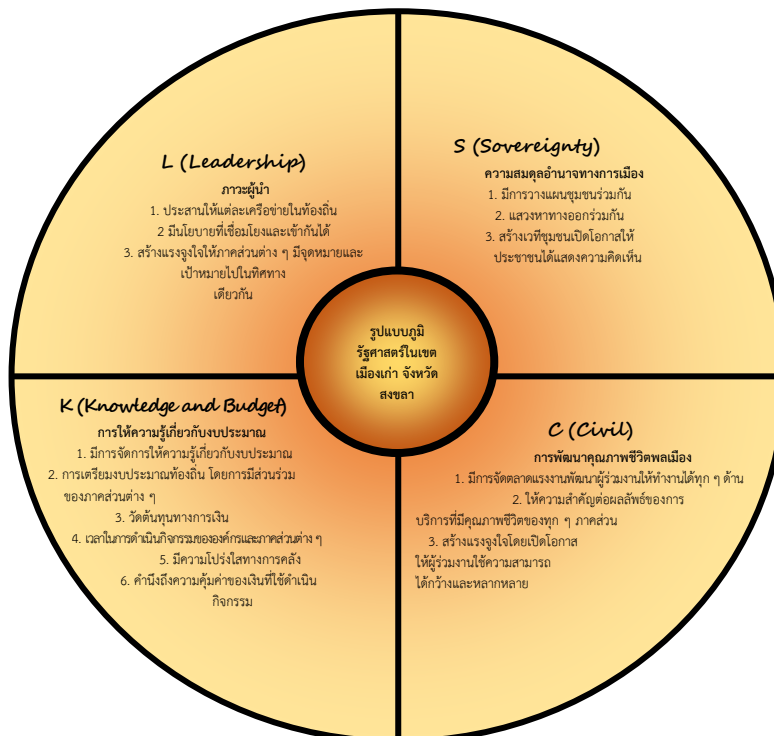
6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัย “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์เขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา”
2. ควรทำการศึกษาวิจัย “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในปัจจุบันของเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา”
3. ควรทำการศึกษาวิจัย “ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนาเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา”

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา ทั้งจากแนวคิด ทฤษฎี ตำรา การสัมภาษณ์ การเสวนาของผู้ทรงความรู้แล้วนั้น สามารถทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา” เรียกว่า LSCK Model คือ L (Leadership) หมายถึง ภาวะผู้นำ การเสริมสร้างภาวะผู้นำให้ไปเป็นผู้นำแบบเครือข่ายที่มุ่งพัฒนาชุมชน ประสานให้แต่ละเครือข่ายในท้องถิ่นมีนโยบายที่เชื่อมโยงและเข้ากันได้ จัดการให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีแรงจูงใจและความคาดหวัง, S (Sovereignty) หมายถึง ความสมดุลอำนาจทางการเมือง มีการจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการรักษาความสมดุลทางการเมืองระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ มีการวางแผนชุมชนร่วมกัน เมื่อมีปัญหาที่หาทางออกร่วมกัน, C (Civil) หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตพลเมือง มีการจัดการการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตลาดแรงงานพัฒนาผู้ร่วมงานให้ทำงานได้ทุก ๆ ด้าน ให้ความสำคัญต่อผลลัพธ์ของการบริการที่มีคุณภาพชีวิตของทุก ๆ ภาคส่วน สร้างแรงจูงใจโดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานใช้ความสามารถได้กว้างและหลากหลาย และ K (Knowledge and Budget) หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณ การเตรียมงบประมาณท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ วัตถุดิบทางการเงิน และเวลาในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ ความโปร่งใสทางการคลัง เพื่อสื่อสารไปยังภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อแสดงถึงความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะ สามารถสรุปได้ดังนี้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “รูปแบบภูมิรัฐศาสตร์ในเขตเมืองเก่า จังหวัดสงขลา”

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานสารสนเทศ และการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสงขลา. (2554). **จังหวัดสงขลา**. เข้าถึงได้จาก <http://www.songkhla.go.th> (สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2566).
- คณะกรรมการชุมชนย่านเมืองเก่า เทศบาลนครสงขลา. (2564). **แผนพัฒนาชุมชน**. เข้าถึงได้จาก <http://www.songkhla-city.go.th> (สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2566).
- จังหวัดสงขลา. (2567). **ย่านเมืองเก่าสงขลา**. เข้าถึงได้จาก <https://www.songkhla.go.th/travel/detail/98> (สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2566).
- ธิดิพงษ์ มีทอง และคณะ. (2563). ภูมิรัฐศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยา กับนโยบายการค้า. **งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12**. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พระครูอุเทศธรรมสาทิศ. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองสงฆ์ จังหวัดอุทัยธานี. **คุขนิพนธ์พุทธศาสตร์คุขนิพนธ์ิต** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ มีกุล. (2563). ความเป็นมาของการเมืองการปกครองไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, 12(1), 275-293.
- รังสี รัตนปราการ, จเร สุวรรณชาติ และสืบสกุล ศรีสุข. (2560). *Heritage Trust* กับการพัฒนาย่านเมืองเก่าสงขลา. เข้าถึงได้จาก https://www.slideshare.net/FURD_RSU/heritage-trust (สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2566).
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา. (2564). **บรรยายสรุปจังหวัดสงขลา**. เข้าถึงได้จาก <https://songkhla.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055> (สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2566).